

Monumentnummer: 1209

Status: Gemeentelijk monument

Inschrijving register: 5 april 2022

Kadaster deel/nr: 282

<i>Woonplaats</i>		<i>Gemeente</i>		<i>Provincie</i>
Nieuwe Niedorp		Hollands Kroon		Noord-Holland
<i>Straat</i>	<i>Nr.</i>	<i>Toev.</i>	<i>Postcode</i>	<i>Woonplaats</i>
Dorpsstraat	125		1733 AG	Nieuwe Niedorp
<i>Kadastrale gemeente</i>		<i>Sectie</i>	<i>Grondperceel</i>	
NDP02		C	282	

Omschrijving gemeentelijk monument

Inleiding

Voormalige burgemeesterswoning gebouwd in 1911 en bestaande uit één bouwlaag met mansardekap.

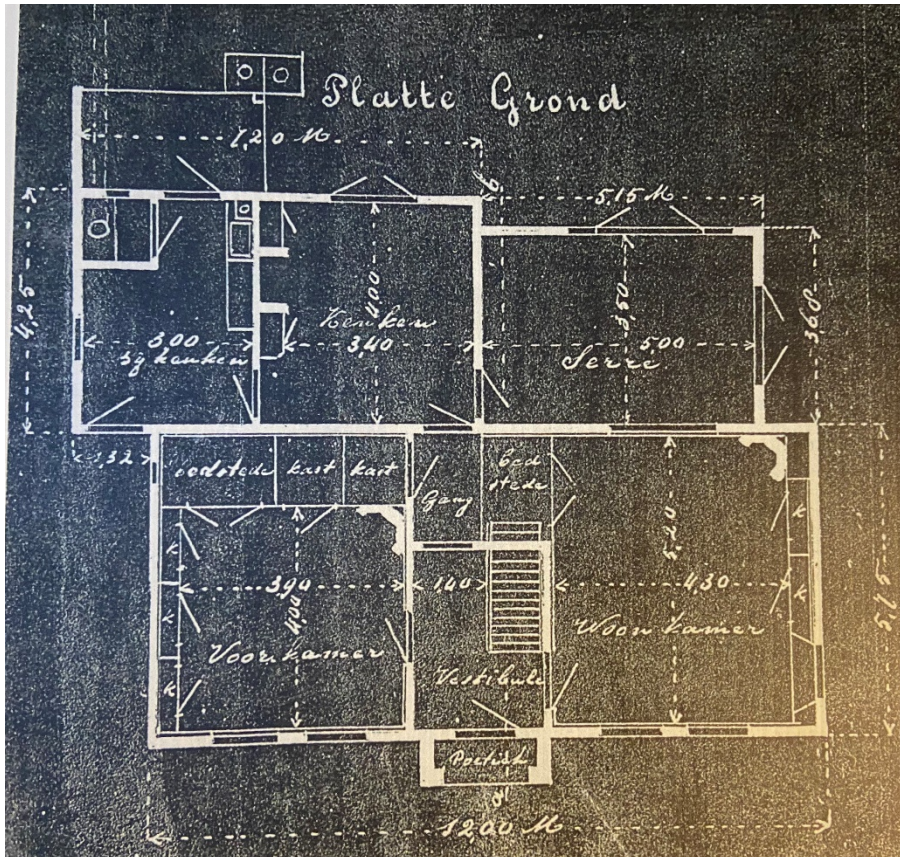

Beschrijving situatie en omgeving van het monument

Het pand is gebouwd in opdracht van Bernhard van Herwerden. De schoonzoon van Bernhard van Herwerden, Pieter Pluister, heeft er 45 jaar met zijn gezin gewoond. Pieter Pluister was van 1932 tot 1945 burgemeester van Nieuwe Niedorp. Na de familie Pluister betrok de familie Houtkoper het pand, de heer Houtkoper was gemeenteopzichter. In de jaren '50 brak er brand uit in de naastgelegen stolpboerderij aan de rechterzijde. De tuindeuren in de rechterzijgevel liepen daardoor brandschade op en werden verwijderd. De gevelopening werd dichtgemetseld en voorzien van betonstuc. In 1990 kwam het pand in eigendom van de huidige eigenaar. In 1995 is aan de achterzijde op het platte dak een opbouw gerealiseerd, de indeling van de eerste verdieping is gewijzigd en de kozijnen in de achtergevel zijn vernieuwd. Tevens is de scheidingswand tussen de keuken en de tuinkamer verwijderd. De indeling van de begane grond is grotendeels behouden gebleven.

De voormalige burgemeesterswoning is gelegen in Nieuwe Niedorp, een dorp in het westen van West-Friesland. West-Friesland is een oud zeekleilandschap dat vanaf de IJzertijd vernatte waardoor veenontwikkeling tot stand kwam. Het gebied werd vanaf de vroege Middeleeuwen in ontginnen genomen. Vanuit bestaande veenrivieren werden in het veen parallelle sloten gegraven voor de ontwatering van het veen. Hierdoor droogde de bovenlaag van het veen op en werd de bodem geschikt voor bewoning, akkerbouw en veeteelt. De ontwatering van het veen leidde echter tot inklinking en vertering van het veen, waardoor de bodem sterk daalde. De nederzettingen in het veenweidegebied werden geplaatst op de hoogste plaatsen in het landschap zoals strandwallen en kreekruigen en kregen de vorm van langgerekte linten. Nieuwe Niedorp is een lintdorp gelegen op een kreekrug en is oost-west georiënteerd. Het lintdorp Nieuwe Niedorp is in de 13e eeuw tot ontwikkeling gekomen. Het oude lint wordt gevormd door het gebied Dorpsstraat/Schulpweg. Aan weerszijden van dit lint bevindt zich meest vrijstaande bebouwing in één, soms twee bouwlagen met een kap. Aan de zuidzijde van de Dorpsstraat staan de gebouwen vlak aan de weg, aan de noordzijde worden de gebouwen van de weg gescheiden door een brede berm met boombeplanting en een voorsloot. Het dorp kreeg in 1415 tezamen met het dorp Oude Niedorp stadsrechten en de stad kreeg de naam Stede Niedorp. Nieuwe Niedorp was tot 1970 een zelfstandige gemeente.

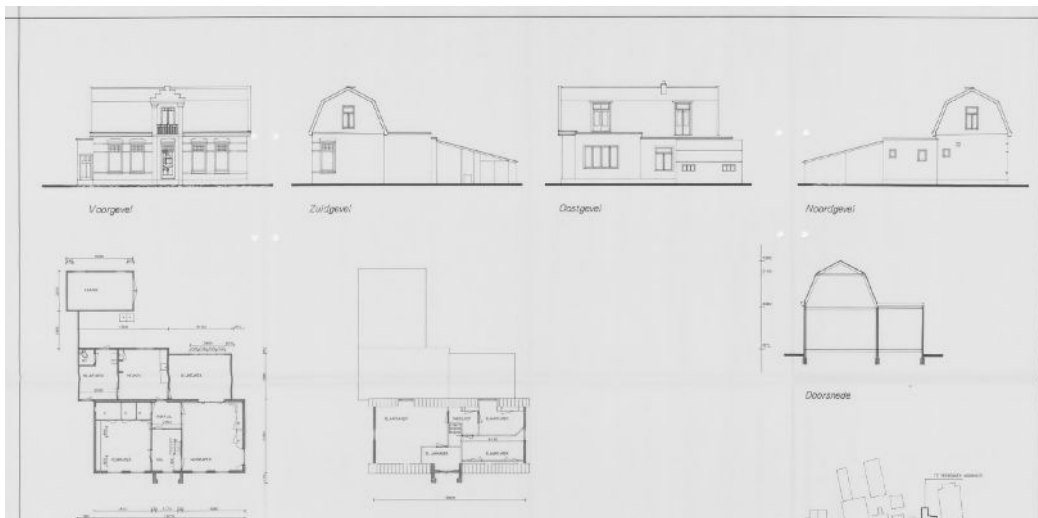

De blauwdrukken met daarop het vooraanzicht en de indeling van de begane grond.

De voor- en achtergevel in 1990.

Bouwtekeningen uit 1995 met daarop de bestaande en nieuwe situatie.

Beschrijving van het exterieur

Het pand is gelegen aan de Dorpsstraat van Nieuwe Niedorp in het zuiden van de gemeente Hollands Kroon en is gesitueerd tussen de Dorpsstraat (in het noorden), het Hoefje, (in het oosten), de N242 (in het zuiden) en de Terdiekerweg (in het westen). De Dorpsstraat vormt het centrale lint van het dorp en vormt in noordoostelijke richting de verbinding met het dorpslint van Winkel en in zuidwestelijke richting met het dorpslint van Oude Niedorp en behoort daarmee tot de oorspronkelijke stedenbouwkundige structuur van het gebied. Aan de noordzijde van de Dorpsstraat zijn vanaf de jaren '80 uitbreidingswijken ontstaan. Ter hoogte van nr. 125 is geen tweedelijns bebouwing aanwezig en is het beeld van een dorpslint in het open landschap behouden gebleven.

Het gebied kenmerkt zich door kleinschalige lintbebouwing bestaande uit vrijstaande woonhuizen en winkels van maximaal twee bouwlagen met kap, enkele prominente gebouwen en enkele stolpboerderijen. Ten oosten van de kavel bevinden zich op nr. 81 en 83 het voormalige raadhuis met daarnaast de timmerwerkplaats beide aangewezen als gemeentelijk monument. Tevens bevindt zich daar de monumentale schutsluis van 1648. Tevens staat ten oosten van het pand op nummer 71 een stolpboerderij die is aangewezen is als provinciaal monument.

Het pand staat voorop de langgerekte kavel. Aan de voorzijde (noord) ligt een ondiepe voortuin ingevuld met grind. De voortuin wordt van het voorliggende trottoir afgescheiden door een laag houten hekwerk tussen gemetselde penanten. Aan de linkerzijde (oost) ligt een smalle strook grind. Aan de rechterzijde (west) bevindt zich de oprit. Aan de achterzijde (zuid) ligt de tuin met uitzicht op het open weidelandschap. Aan de achterzijde is een terras ingericht met overkapping en staat een bijbehorend bouwwerk.

Het pand aan de Dorpsstraat 125 in zijn omgeving.

Het pand aan de Dorpsstraat 125 in zijn omgeving.

Beschrijving van het exterieur

De voormalige burgemeesterswoning is gebouwd op een rechthoekig bouwvlak en bestaat uit één bouwlaag met mansardekap met de noklijn parallel aan de straat en is opgetrokken uit schoon metselwerk. Aan de achterzijde is in 1995 een dwarskap gerealiseerd. Het dak is bedekt met natuurrode geglaazuurde kruispannen. De gevels zijn boven een trasraam van bruine baksteen in kruisverband opgetrokken in een roze baksteen in halfsteensverband met een licht gekleurde snijvoeg. Het metselwerk van de voorgevel is verfraaid door horizontale spekbanden van groene gekleurde keramische bakstenen ter hoogte van de onderdorpel, tussendorpel en bovendorpel van de raamkozijnen. Tevens zijn de raamdorpels en de sluit- en aanzetstenen uitgevoerd in groen gekleurde keramische bakstenen. Alle kozijnen zijn in hout uitgevoerd.

Voorgevel (noord)

De voorgevel is symmetrisch ingedeeld met centraal een vooruit springend en verhoogd middenrisaliet. Het middenrisaliet vormt op de begane grond een portiek waarin zich de hoofdingang bevindt bestaande uit een houten paneeldeur met een rond venster en een bovenlicht. De portiek is ingevuld met een lambrisering van witte 'metro' tegels die wordt beëindigd door een decoratieve rand. De ingang heeft een hardstenen trap van twee treden. Boven de hoofdingang bevindt zich op de verdieping een balkon. De betonnen balkonvloer is ingeklemd tussen de muurdammen van het middenrisaliet net zoals het ijzeren balkonhek. De balkondeuren bestaan uit twee openslaande paneeldeuren met glasinulling en roedeverdeling. Boven het kozijn is een hanenkam aangebracht met groen gekleurde keramische sluit- en aanzetstenen. Het spaarveld heeft een decoratieve invulling. De muurdammen worden beëindigd door getrap metselwerk waarop een betonnen plaat rust. Daarboven is een trapgevel gemetseld met betonnen afdekkers. In het midden van de trapgevel is een muuranker aangebracht en bovenop de trapgevel een gietijzeren makelaar.

Links en rechts van het middenrisaliet bevinden zich twee schuifvensters waarvan het bovenlicht is ingevuld met glas-in-lood. Boven de vensters zit een hanenkam met groen gekleurde keramische sluit- en aanzetstenen en het spaarveld heeft een decoratieve invulling. De gevel wordt afgesloten door een omtimmerde bakgoot met huizingdeel.

Detailfoto's van de voordeur en het raamkozijn.

Voorgevel

Linkerzijgevel (oost)

De linkerzijgevel is grotendeels gesloten uitgevoerd. Op de begane grond zit een klein rechthoekig venster dat in het verleden tot de achterliggende bedstede behoorde. Op de verdieping zit een houten venster met stolpstel met bovenlicht, aan de onderzijde zit een raamdorpel en aan de bovenzijde een rollaag. In het midden van de gevel bevinden zich twee muurankers in de vorm van een Franse lelie. De gevel wordt afgesloten door een houten overstek met waterbord/windveer en makelaar. Tevens is aan de linkerkant de plat afgedekte aanbouw zichtbaar met daarin een paneeldeur met drie verticale vensters die toegang biedt tot de bijkeuken en twee kleine rechthoekige vensters in de linkerzijgevel van de aanbouw. De gevel wordt afgesloten door een houten boeideel met zinken kraal.

Linkerzijgevel

Achtergevel (zuid)

De achtergevel is van links naar rechts voorzien van twee openslaande deuren met zijlichten en bovenlichten. De borstwering is ingevuld met een houten paneel. Daarnaast nog twee openslaande deuren met een houten paneel als borstwering. Rechts daarvan zit de achterdeur met een houten paneel en glasinfilling en met een bovenlicht. Boven de achterdeur zit een luifel met een pannendakje. Rechts naar de achterdeur zit een toiletraam. Alle kozijnen in de achtergevel zijn in de jaren '90 vernieuwd, maar bevinden zich wel op de originele locatie. Geheel links bevindt zich op de verdieping de in 1995 gerealiseerde dakopbouw. De topgevel is ingevuld met staande houten delen en twee vensters met stolpstel en bovenlicht. De topgevel wordt afgesloten door een waterbord/windveer met een makelaar. Rechts naast de dakopbouw bevindt zich in het achterdakvlak van het originele hoofdvolume een aangekapte dakkapel met pannendak en twee openslaande paneeldeuren die toegang bieden tot het platte dak van de aanbouw.

Achtergevel

Rechterzijgevel (west)

Geheel links in de rechterzijgevel zit een venster met schuifraam en bovenlicht. Het bovenlicht is ingevuld met glas-in-lood. Boven het kozijn zit een hanenkam met groen gekleurde sluit- en aanzetstenen. Het spaarveld is decoratief ingevuld. Op de verdieping zit een venster met stolpstel en bovenlicht, aan de onderzijde zit een gemetselde raamdorpel en aan de bovenzijde een rollaag. In het midden van de gevel bevinden zich twee muurankers in de vorm van een Franse lelie. De gevel wordt afgesloten door een houten overstek met waterbord/windveer en makelaar. Terug liggend bevindt zich de gevel van de aanbouw, deze gevel is gesloten uitgevoerd. Een gedeelte van de gevel is voorzien van pleisterwerk, dit is een bouwspoor en herinnert aan de openslaande tuindeuren die hier tot aan de jaren '50 hebben gezeten. Dit gedeelte van de gevel wordt afgesloten door een omtimmerde bakgoot met huizingdeel.

Rechterzijgevel

Rechterzijgevel

Beschrijving van het interieur

De plattegrond van deze woning wordt ook wel een middengangwoning genoemd, met een centrale hal met aan weerszijden de leefvertrekken. Het interieur bezit grotendeels nog deze oorspronkelijke plattegrond, zowel op de begane grond als op de verdieping. Achter de hoofdingang bevindt zich de hal met daarin de trap naar de eerste verdieping. In de hal ligt een granito vloer, het originele houten plafond is voorzien van houten lijstwerk en de bordestrap naar de eerste verdieping is voorzien van decoratief gesneden trappalen en balusters. Links van de hal bevindt zich de voormalige voorkamer met originele schouw en kastenwand, de bedstede die in de voorkamer aanwezig was is verwijderd. Het gestucte plafond met ornamenten is origineel. Boven de deur naar de voorkamer is de eerste steenlegging aangebracht met daarop de volgende tekst: '12_7_1911 DE EERSTE STEEN AAN DIT HUIS DOOR GELEGD DOOR JACOBA PLUISTER'. Rechts van de hal bevindt zich de woonkamer met originele schouw, de kastenwand en het originele stucplafond met ornamenten. De bedstede in de woonkamer is verwijderd, de deuropening is wel in tact gelaten en komt nu uit in de hal. Achter de woonkamer ligt de voormalige tuinkamer die van de woonkamer wordt gescheiden door middel van de originele ensuite deuren. De wand tussen de tuinkamer en keuken is in 1995 verwijderd waardoor aan de achterzijde een grote leefkeuken is ontstaan. Links van de leefkeuken bevindt zich de bijkeuken. Alle paneeldeuren met kozijnomlijsting zijn origineel. Op de eerste verdieping zijn drie slaapkamers en een badkamer.

Eerste steenlegging in de gang.

Waardering

1. Cultuurhistorische waarden

De voormalige burgemeesterswoning is van cultuurhistorische waarde als representatief voorbeeld van een bestuurlijke ontwikkeling. Het geeft uitdrukking aan de toepassing van representatieve vormen aan een burgemeesterswoning in kleine dorpen. Dat het pand behoort tot de prominente gebouwen uit het dorp blijkt uit de centrale ligging en de statige architectuur.

2. Stedenbouwkundige waarden

De voormalige burgemeesterswoning heeft situationele waarden als onderdeel van de historische bebouwing en het historische wegen- en slotenpatroon van Nieuwe Niedorp. Daarnaast is het gebied rond de kruising Dorpsstraat – Oosterweg van belang vanwege de clustering van nog gave, historische bebouwing rond de schutsluis in de voorsloot, het profiel van de weg en de onderlinge samenhang.

3. Architectuurhistorische waarden

De voormalige burgemeesterswoning is van architectuurhistorisch belang vanwege de hoge mate van gaafheid in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering en het zorgvuldige uitgevoerde ontwerp en illustreert daarmee de late doordringing van stedelijke stijlvormen in kleine dorpen aan het begin van de twintigste eeuw.

De kenmerkende traditionele architectuur is onder meer te herkennen aan de gemetselde gevels, de verbijzonderingen in het metselwerk en het accentueren van de entreepartij. Het is een voornaam ontworpen pand met aandacht voor detaillering, een manier van bouwen die kenmerkend is voor de twintigste eeuw. Interieurelementen met een monumentale waarde zijn onder andere de oorspronkelijke indeling van het pand, de geprofileerde kozijnen met de paneeldeuren, de ensuite, de plafonds, de bordestrap, de schouw en de kastenwanden.

De voorname uitstraling van het gebouw hangt samen met de functie.

4. Gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is herkenbaar als uitdrukking van een voorname notabelenwoning uit het begin van de twintigste eeuw. Het pand is grotendeels gaaf in hoofdvorm, gevelindeling, materiaalgebruik en detaillering. Het aantal aanpassingen aan het exterieur is beperkt gebleven, waardoor de oorspronkelijke functie als burgemeesterswoning nog herkenbaar is. In het interieur zijn de oorspronkelijke indeling en originele interieurelementen grotendeels behouden gebleven.

5. Zeldzaamheid

Vanwege de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarden in relatie tot de gaafheid is er sprake van zeldzaamheid op regionaal niveau. Een voormalige burgemeesterswoning met deze architectonische uitstraling is een zeldzaam geworden type.

Bronnen

- BügelHajema adviseurs, *Bestemmingsplan Nieuwe Niedorp, Winkel en Lutjewinkel*, 2013
- Provincie Noord-Holland, 'West-Friesland-west', *Leidraad Landschap & Cultuurhistorie*, 2018
- Wit, A., *Historie van de Niedorpen en Winkel*, Wieringerwaard, 2009

Foto's 1990: Privébezit familie Kooij

Bouwtekeningen: Regionaal Archief Alkmaar

Overige afbeeldingen: MOOI Noord-Holland

Colofon

opdrachtgever gemeente Hollands Kroon
datum onderzoek: 10 december 2021
datum beschrijving: 11 februari 2022
opgesteld door: MOOI Noord-Holland, Renee Stroomer MA

Tot het hierboven omschreven monument behoort al hetgeen door bestemming of anderszins rechtens onroerend is.